1.10.2018

Asia: Hallituksen esitys HE 60/2018

Lausuntopyyntö Hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta

Invalidiliitto kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Invalidiliitto on fyysisesti vammaisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Edistämme ja kehitämme fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Liitto edustaa 146 jäsenyhdistyksensä kautta 30 000 fyysisesti vammaista ja toimintaesteistä suomalaista.

Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Invalidiliitto kannattaa saavutettavuusdirektiivin implementointia laiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Invalidiliiton mielestä kyseessä olevalla lainsäädännöllä pyritään varmistamaan saavutettavuuden toteutuminen sekä luomaan yhdenmukaiset minimitason vaatimukset. Suomessa ei ole ollut aiemmin verkkopalvelujen saavutettavuutta koskevaa lainsäädäntöä.

Suomi on sitoutunut toteuttamaan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen vaatimukset, joihin kuuluu muun muassa saavutettavuuden edistäminen tietoverkossa. Ehdotettu laki edistää YK:n vammaissopimuksesta johtuvien velvoitteiden toteuttamista sekä jokaisen mahdollisuuksia käyttää tietoverkossa erilaisia digitaalisia palveluja.

Viranomaiset tarjoavat yhä enenevässä määrin digitaalisia palveluja ja osittain niitä käytetään jo ensisijaisina eli ne ovat käytetyin tapa asioida julkisen hallinnon kanssa.

Vaikka ehdotettu laki lisää sääntelyä, sen tarkoituksena on edistää erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden edellytyksiä toimia yhteiskunnassa itsenäisesti ja siten laki edistää yhdenvertaisuuden toteutumista.

Invalidiliiton arvion mukaan uusi lakiehdotus tuo digitaalisiin palveluihin uusia käyttäjäryhmiä kuten esimerkiksi aisti- ja fyysisesti vammaiset henkilöt, joilla on halu käyttää digitaalisia palveluita, mutta niiden huonon saavutettavuuden vuoksi he eivät voi niitä käyttää. Saavutettavat verkkosivut ovat toimivia kaikille, ja esimerkiksi ikääntyneet tai netin käyttöä vasta opettelevat henkilöt hyötyvät saavutettavuudesta.

Kommentit lakiehdotuksen pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

1 luku: Yleiset säännökset

Invalidiliito kannattaa, että lain soveltamisala on laajennettu koskemaan vahvoja sähköisiä tunnistuspalveluita.

Invalidiliiton mielestä lakia olisi pitänyt soveltaa myös seuraaviin kohtiin, vaikka ne sisältyvät saavutettavuusdirektiivin 1 artiklan 3-5 kohdissa oleviin soveltamisalan rajauksiin:

Invalidiliitto ry / Invalidförbundet rf // Finnish association of people with physical disabilities
Mannerheimintie 107 / Mannerheimvägen 107, FIN-00280 Helsinki / Helsingfors, Finland
puh. / tel. +358 9 613191, faksi / telefax +358 9 146 1443, www.invalidiliitto.fi

1) työpaikoilla käytettäviin rajalliselle määrälle henkilöitä tarkoitettuihin intranet- ja ekstranet -verkkosivustoihin ja mobiilisovelluksiin; kuitenkin tätä lakia sovelletaan viranomaisen henkilöstöhallinnon digitaalisiin palveluihin;

2) varhaiskasvatuslain (36/1973) mukaisessa varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuslain (628/1998), lukiolain (629/1998) ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaisessa opetuksessa, kun verkkosivusto tai mobiilisovellus tuotetaan varhaiskasvatuksen tai opetuksen yhteydessä ja sen käyttö tapahtuu rajatussa ryhmässä määräaikaisesti;

3) julkisen yleisradiotoiminnan harjoittajien digitaalisiin palveluihin

Jos työpaikoilla käytettäviin rajalliselle määrälle henkilöitä tarkoitettuihin intranet- ja ekstranet -verkkosivustoihin ei kaikilta osin sovellettaisi samoja saavutettavuus- vaatimuksia, voisi kysymykseen tulla yksittäistapauksessa syrjintätilanne, joka ei ole tarkoituksenmukaista. YK:n vammaisyleissopimuksen artiklan 27 (Työ ja työllistyminen) mukaan jokaisella on oikeus yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen työpaikoilla.

Invalidiliiton mielestä lain piiriin tulee ottaa verkkosivusto tai mobiilisovellus, joka tuotetaan varhaiskasvatuksen tai opetuksen yhteydessä, vaikka sitä käytettäisiin rajatussa ryhmässä määräaikaisesti.

Invalidiliitto katsoo, että uutta lakia pitää soveltaa julkisen yleisradiotoiminnan harjoittajien digitaalisiin palveluihin, koska ne liittyvät erottamattomasti vammaisten ja ikääntyneiden henkilöiden oikeuteen osallistua ja integroitua yhteiskunnalliseen elämään ja kulttuurielämään.

2 luku: Viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestäminen yleisölle

Invalidiliitto katsoo, että ehdotetun lain 5 § 3 momentin sananmuotoa on täsmennettävä esimerkiksi: Viranomainen voi rajoittaa väliaikaisesti, *kuitenkin enintään 48 tunniksi,* digitaalisen palvelun käyttöä käyttäjäryhmien tai alueellisen saatavuuden perusteella, jos se on välttämätöntä palvelun kehittämiseksi tai testaamiseksi.

3 luku: Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

Invalidiliiton mielestä lain 10 § 3 momentin kohta, joka koskee laajaa digitaalisen palvelun sisältöä pitää tarkentaa esimerkiksi seuraavasti: Jos pyyntö saada tiedot saavutettavuusvaatimukset täyttävässä muodossa koskee laajaa *yli 1 gigatavun* digitaalisen palvelun sisältöä, palveluntarjoaja voi jatkaa vastausaikaa enintään kahdella viikolla.

Muutetaan yleisperustelujen luvussa kolme (Digitaalisten palvelujen saavutettavuus) kolmannessa kappaleessa oleva lause seuraavasti: Lisäksi havaittavuuteen sisältyy esimerkiksi riittävä *tummuuskontrasti* tekstin ja taustan välillä sekä käyttäjän mahdollisuutta muuttaa käytettyjä väriyhdistelmiä havaittavuuden parantamiseksi. (Värisokea henkilö ei välttämättä erota värieroja vaan tummuuden ja vaaleuden eri asteet.)

4 luku: Saavutettavuusvaatimusten valvonta ja oikeussuoja

Invalidiliitto kannattaa laissa esitettyä valvontaviranomaisen mahdollisuutta asettaa uhkasakko 12 §:n 3 momentissa tarkoitetun saavutettavuusvaatimusten noudattamista koskevan määräyksen sekä 13 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyn tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuden toteuttamisen tehosteeksi.

Invalidiliitto ry / Invalidförbundet rf // Finnish association of people with physical disabilities
Mannerheimintie 107 / Mannerheimvägen 107, FIN-00280 Helsinki / Helsingfors, Finland
puh. / tel. +358 9 613191, faksi / telefax +358 9 146 1443, www.invalidiliitto.fi

Invalidiliiton mielestä ehdotetulla lailla on merkittäviä myönteisiä vaikutuksia kansalaisten yhdenvertaisuuden toteutumiseen digitaalisten palvelujen käyttömahdollisuuksissa. Saavutettavuus mahdollistaa digitaalisten palvelujen käytön nykyistä laajemmalle käyttäjäjoukolle.

Invalidiliitto toivoo, että uusi laki kannustaa myös lain piiriin kuulumattomia toimijoita kehittämään kaikille saavutettavia digitaalisia palveluja.

Helsingissä 1. lokakuuta 2018

INVALIDILIITTO RY

Petri Pohjonen
Pääjohtaja

Laura Andersson
Yhteiskuntasuhdejohtaja

Erityisasiantuntija: Ari Kurppa, esteettömyysasiantuntija, ari.kurppa@invalidiliitto.fi, p. 050 430 7268